

שני סוגי בגדי לבן לכה"ג

• דף לה •

הרב אבישי נתן מייטליס שליט"א

במשנה הובא שיש לכה"ג שני מערכות בגדי לבן מפשתן, לשחר ולעבודת היום הנקראים פילוסין המצרית, ולבין הערביים להוצאת המחטה מהק"ק נקראו הנדויין מכוש לרש"י, או מהודו ליתר הפירושים.

ונחלקו התנאים בערכם של הבגדים, לר"מ הפילוסין היו שוים 12 מנה והנדויין 8 מנים. ולחכמים הפילוסין שווה 18 מנה והנדויין 12 מנה. לכו"ע הבגדים הראשונים היו חשובים יותר, ולמדו זאת מהנאמר ארבע פעמים בפרשה 'בד'. ואח"כ נאמר שילבש בגדים אחרים, פחותים מהן. הרי שלעבודת היום בעי בגדי לבן משובחים, ולהוצאת המחטה בגד פחות ממנו, ולא נאמר שמעלין בקודש ולא מורידין, מפני שהוצאת הכף אינה עבודה.

התוס' ישנים הביא מהתו"כ אחרי מות ח, ז דרשה שונה לחיוב בגדי לבן אחרים להוצאת המחטה, מהנאמר: 'מניין לרבות כלים אחרים בין הערביים. ת"ל ולבש בגדי הבד בגדי הקודש'.

וצ"ע במאי פליגי.

רש"י הבין שהפשתן היה מגיע מארצות אלו, אך משמע שהיו מכינים אותם לכה"ג פה בארץ. אולם מהמאירי ומפירוש הרמב"ם למשנה מבואר שהיו מביאים את בגדי הפשתן הללו מוכנים מכבר בארצות המוצא, ז"ל הרמב"ם: 'מיני בגדים ידועים אצלם בזמניהם, והם שונים זה מזה באופן גזרתן בלבד', וכן לשון המאירי: 'פילוסין והנדויין מינים מן הבגדים ידועים אצלם בזמנם, ויש הפרש ביניהם בצורת החתוך'. אפשר שרש"י סבר שיש גיזרה מסוימת שגדרש שהבגדים יראו וייעשו ולהכי הצריך שיוכנו לכה"ג פה מבגד פשתן מיובא משם. ואפשר, שמדיני 'לשמה' מחוייב להכין את הבגדים בארץ כפי שדרשו בירושלמי יומא ג, ו: 'בגדי כהונה צריך שתהא אריגתן בקודש, ובקודש ייארגו'.

המשנה סיכמה ואמרה ששווי שני מערכות הבגדים עלה 30 מנה. ערוך השולחן כח, ה הבין שזוהי הלכה למשה מסיני. והאבודרהם בסדר העבודה למד זאת מהנאמר חמש פעמים תיבת 'בד', שעולה למניין 30. אך הקרית ספר בהל' כלי המקדש פרק ח הבין שפחות משיעור זה אין הבגדים חשובים ליוה"כ. ולקמן נראה אם זהו השיעור של נדבת הציבור ומעבר לכך מוסיף משלו (ולשפת אמת עד כפליים מסכום זה).

רש"י הבין שיותר להוריד משווי בגדי השחר ולהוסיף בעלות בגדי הערב, כך ששווי שניהם יהיה 30. אך הריטב"א סבר שניתן להגדיל את הפער בין הבגדים, אך לא לצמצם ביניהם.

הרא"ש בסדר העבודה והמאירי הבינו שהעיקר שבגדי השחר יהיו יקרים וחשובים מבגדי הערב, כפי שהגמ' מציינת שבגדי השחר עדיפי וחשובים יותר.

אך מנגד השיח יצחק באר שההבדל בערך הכתנות הוא רק מנהג ואינו דין, וראיה מהתנו"כ שהביא דין להכין בגדים אחרים לבין הערביים, ולא כתב דבר על ערכם ושוויים. ועוד, שנזכר ערכו ושווי בגד של ישמעאל בן פאגי שאמו הכינה עבורו לבין הערביים כאלף מנה, אך לא צויין שווי בגדי השחר שהיו צריכים להיות חשובים ויקרים יותר.

הרמב"ם לא הזכיר ערך כל כתנות, אך כתב בהל' כלי המקדש פ"ח ה"ג: 'בגדי לבן הם ארבעה כלים שמשמש בהן כ"ג ביוה"כ... ושתני כתנות אחרות היו לו לכהן גדול ביום הכפורים, אחת לובשה בשחר ואחת בין הערבים, ושתיהם בשלשים מנה משל הקדש ואם רצה להוסיף מוסיף משלו ומקדיש התוספת ואחר כך עושה בה הכתנת'.

המשל"מ הבין כפשט לשון הרמב"ם שלא הזכיר ששל שחר יהיה עדיף וחשוב יותר משל הערב, וכי רק הכתנות היו שוות שלושים, ולא כוללים כל בגדי הכהונה. והקשה דמנ"ל הא לרמב"ם, והביא שרש"י הבין שכל הבגדים היו שווים שלושים ולא רק כתנות: 'ורש"י ז"ל כתב במתני' בשאר בגדים שלובש בטבילה זו הוא מפשתן של מדינת פלוסין שהוא חשוב ומעולה הרי שלא חלק בין בגד לבגד אלמא ס"ל דמתניתין על כלל כל ארבעה בגדי לבן מיירי, וכן נראה מסוגיית הגמרא דקאמר מנא לן אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא בד בד בד בד מובחר בבד, והנה בכתוב על כל ארבעה בגדי לבן כתיב בד... לא ידעתי מנא לו לחלק בין כתונת לשאר הבגדים'.

עוד הוסיף המשל"מ שם ודייק בדברי הרמב"ם שמלבד בגדי הלבן שהיו לו כל השנה, היו לו עוד שני בגדי לבן שונים לשחר ולבין הערביים: 'עוד כתב רבינו ושתי כתנות אחרות היו לו לכהן גדול ביום הכפורים אחת לובשה בשחר ואחת בין הערבים. ונראה מדבריו שהיו לו לכ"ג ביום הצום ג' כתנות הא' היא המוזכרת עם בגדי לבן וב' אחרות. ולא ידעתי הא היכא איתא דממתניתין דיומא (דף לד) לא מוכח אלא שהיו לו לכ"ג ב' כתנות מיוחדים ליום זה. ועוד אני תמיה דב' כתנות הללו דשויונם שלשים מנה לא היה לובש אותם אלא בעבודות הצריכות בגדי לבן וכמבואר במתני' דקתני הביאו לו בגדי לבן והנה ביום הצום לא היה עובד בבגדי לבן כי אם ב' פעמים אחת בשחר בשחיטת פרו והקטורת ואחת בין הערבים בהוצאת הכף והמחתה וכמבואר כל זה בדברי רבינו בהלכות עבודת יום הכפורים. ואם כן יש לתמוה הכתנת שכתב רבינו בהדי בגדי לבן לאיזה תכלית היתה נעשית, שהרי לא היתה משמשת כלום. ולומר דבעבודות דבגדי לבן יש מהם שהיתה בכתנות דבגדי לבן ויש מהם בכתנות הללו דשלשים מנה ונמצא שהיה פושט בגדי לבן וחוזר ולובש בגדי לבן דבר זה לא ראיתי בשום מקום וזה לא ניתן להאמר, ודברי רבינו צריך עיון... ואם כן מנא לן שהכתנות נשתנה דינו משאר בגדי לבן וגם זה צריך אצלי תלמוד'.

המשל"מ כתב: 'וגדולה מזו כתב רבינו לקמן בדין ה' בגדי לבן שעובד בהם ביום הצום אינו עובד בהם פעם שנייה לעולם כו', וכ"ש וק"ו שבגדים שעובד בהם כל השנה אינו עובד בעבודה הצריכה בגדי לבן'.

המנחת חינוך במצוה צט, ז הק' על ק"ו זה. שכן נאסר לעבוד בבגדי יוה"כ, משום הנא' 'והניחם שם', אך למה שיהא מניעה מלעבוד בבגדי לבן של השנה, ואין כאן ק"ו. ומהתוס' ישנים בדף ב. בד"ה 'מתקינין' משמע שבגדי לבן של כל השנה כשרים ליוה"כ.

נראה שהמשל"מ הבין בדרשת ר' דוסא והניחם שם שבועי גניזה, לא רק שאין לעבוד בבגדים אלו במהלך השנה, אלא שגם ביוה"כ הבא אין לעבוד בבגדי לבן דאשתקד. כלומר, הרמב"ם הבין שעבודת היום נעשית בבגדים שלא עבדו בהם מעולם, ולכן לא יכול לעבוד בבגדי הלבן שעבד במהלך השנה. ויתירה מכך, אף לו יבקש לעבוד בבגדי הלבן משנה קודמת, ולייחד בגדי לבן ליוה"כ - התמעט מהפסוק. הוי אומר שרצתה התורה שיעבוד ביוה"כ בבגדים חדשים בדווקא. וזהו

הק"ו, אם לא יכול לעבוד ביו"כ בבגדים משנה שעברה, כ"ש וק"ו שלא יעבוד בבגדי לבן שעבד בהם במהלך השנה.

כך יש להבין את דברי הרמב"ם בהל' כלי המקדש פ"ח הלכה ה': 'כל בגד מבגדי כהונה שנעשו צואין, אין מלבנין אותן ואין מכבסין אותן אלא מניחן לפתילות ולובש חדשים. ובגדי כהן גדול שבלו, גונזין אותן ובגדי לבן שעובד בהם ביום הצום, אינו עובד בהם פעם שניה לעולם, אלא נגנזין במקום שיפשוט אותם שם, שנאמר והניחם שם והם אסורין בהנאה'. אינו עובד פעם שניה - גם ביוה"כ הבא בפנים יפות עה"ת פרשת תצוה באר בטעם הציוי לבגדים אחרים ביוה"כ, דמשום שבעי להכין בגדים לשמה, ולא ניתן ללבוש את בגדי לבן של שנה ביוה"כ. וזהו חידוש דין שיש לעשות בגדי יוה"כ לשמה. ולא מדיני יוה"כ יש ללבוש בגדים אחרים.

וראה בתוס' בדף לא: בד"ה 'כדאמר' שכתבו שבטבילה ראשונה צריך היכר בין של בוץ 'כדי שיכיר שהיום אין לו ללבוש בגדי בוץ עם בגדי זהב, אלא בפני עצמו'. ותמה רעק"א, שבטבילה הראשונה הינו לובש של זהב ולא של בוץ, ומדוע צריך היכר בשלב זה. ובספר תפארת למשה באר שעושים היכר שלא ילבש ד' בגדי לבן של יוה"כ ויוסיף עליהם בגדי זהב, אלא יעבוד עם בגדי לבן של השנה ולא המיוחדים ליוה"כ. נמצא שבגדי הלבן שלובש עם בגדי הזהב קראים כחלק מבגדי הזהב ולא כבגדי לבן, ולצורך עבודת יוה"כ בעי בגדי לבן ולא זהב, ולכן היה דרוש שיכין בגדי לבן אחרים ליוה"כ.

'ולבש בגדים אחרים'

הגמ' ביומא בדף כג: מביאה ברייתא: 'ת"ר ופשט ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן שומעני כדרך יום הכפורים שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול, תלמוד לומר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, מקיש בבגדים שלובש לבגדים שפושט, מה להלן בגדי קודש אף כאן בגדי קודש. א"כ מה תלמוד לומר אחרים, פחותין מהן'. והראשונים התקשו בכוונת הנאמר 'לובש בגדי חול', מה הכוונה. והלא ביוה"כ ליכא בגדי חול (התוס' ישנים מחק מילים אלו).

רש"י בד"ה 'תלמודא' באר כשכסם שביוה"כ הכה"ג משנה את בגדיו משל זהב ללבן ומלבן לזהב, כן ישנה כהן ההדיוט שמרים הדשן בגדיו מהרמה להוצאה: ' כדרך שהיא חובה על כהן גדול בחמש עבודות שביום הכפורים שמשנה בגדיו בכל

העבודות בין זו לזו ראשונה בבגדי זהב שניה בבגדי לבן, שלישית בשל זהב רביעית בבגדי לבן, אף זה ישנה וזה שאין לו לשנות מבגדי לבן לבגדי זהב שהרי הדיוט הוא, ואינו ממש בבגדי זהב ישנה בבגדי קודש שהרים בהן כמו שנא' ולבש הכהן מדו בד ויפשוט אותם וילבש בגדי חול שלו ויוציא הדשן'.

רבנו הלל על הת"כ פרשת צו פ"ה ה"ו באר אחרת את דברי הגמ' אלו. הוא הבין שבגדי לבן נקראים בגדי קדש, ובגדי זהב נקראים בגדי חול, משום שמשמשין אותו במהלך ימות השנה. וזהו פשוטו של גמ': כשם שמשנה הכה"ג מבגדי קודש - 'בגדי לבן' לבגדי חול - 'מזהב', כך בהוצאת הדשן יש לו לשנות מבגדי הקודש לבגדי החול. ולא יקח בגדי חול ממש, שכן הוי עבודה, רק לא ילבש בגדים חשובים כ"כ להרמת הדשן. נמצא שקרא לבגדי זהב כולל הכותנות בגדי חול. מעתה שפיר מובן מדוע בעי בגדים אחרים לעבודת יוה"כ, ולא שיעבוד 'בבגדי החול' שלו.

מסירה לציבור

יחיד שתנדב ליתן לציבור, כשר ובלבד שימסרנו לציבור יפה. מה החשש שלא ימסור לציבור יפה?

המשל"מ בהל' שקלים פ"ד ה"ו באר שהציבור אינו מעוניין שעבודתו תעשה בבגדי כהונה של יחיד, אף שהוא מסרה לציבור. שכן רוצים שיהיה משקליהם. אבל בעבודת יחיד אין קפידא. אומנם אם רק ביוה"כ הקפידו על כך או כל ימות השנה. אי נימא ורק ביוה"כ, אזי בשאר השנה אין בעיה שימסור לציבור. אפשר שלכן לא הקשו שלא מוסר יפה לגבי הקטורת שיחיד יכול לנדב, וכן בר"ה בדף ז נאמר שיחיד מתנדב קרבנות ציבור. ורק על קטורת של יוה"כ וקרבנות היום החשש שלא ימסור יפה. ולפי"ז קושיית תוס' משומרי ספיחין וכהן השוקל - שלא נותן משלו וטועה שהוא של ציבור ולא מקנה להם כדין. אך אם מקנה מממונו אזי וודאי בשאר השנה מוסר יפה ללא חשש.

בשם הגרי"ז אומרים שלהבדיל מקרבן יחיד שאחד יכול להקדיש לחבירו, בקרבן ציבור בעי שיהא 'משל ציבור', כלומר, שיהא מממון הציבור. והחשש שהמתנדב יקדיש בלב שלם לציבור, אך לא יקנה את הממון לציבור מעיקרא, והקפיא היא שיקנה מממון של הציבור. מימלא לא קשה קושיית המשל"מ שמה אכפת שלא מסר יפה הרי דברים שבלב. שכן לעניין מסירתו הממונית בעי מסירה יפה.

בטל לישראל יומא ס" כה תמה שברור שכהן ימסור יפה בכדי שלא לעבור על עבודה ללא בגדים כדין, שאז עובר על 'זרות'. ולכן ברור שימסור יפה. כל החשש הינו רק באם לא יעבור איסור אך הציבור לא יקיים. ולכן החשש הינו רק בעבודת ציבור. ובאר שהכהן סבור שלצורך עבודת ציבור יש להצריך בגדים משל הציבור ולהקדיש לציבור, אך עבודת יחיד הינה שלו, וא"צ למסור יפה לציבור. ואזי ישנו חשש שהוא מעוניין לעבוד בבגדי הציבור עבודת יחיד ולא מתכוון למוסרן כיון שרוצה לעכב הבגד לעצמו.

הוי אומר שאם מוסר בגד לציבור, לא חוששים שלא מסר יפה. אך אם בא לעבוד עבודת יחיד ומסר לציבור להכשיר עבודתו - חיישן.

הגמ' חששה שלא ימסור את הבגד הפרטי לציבור יפה, והסיקה שלעבודת היחיד ניתן ללבוש כתונת העשויה מממון פרטי, ולא בעבודת הציבור. וכפי שבאר התוס' ישנים.

רש"י הבין שעבודת היחיד הינה הוצאת הכף אף שהינה עבודת הציבור ביוה"כ, מפני שאינה עבודה שיש בה כפרת הציבור, אלא חובת הכה"ג לעשותה. צ"ל שעבודת הציבור היא עבודה מדיני היום, ולהוציא את הכף אינו מדיני היום ואינו עבודה מצד עצמה, אך בעי בגדי לבן משום שדינו להכנס לק"ק. כלומר, זהו מדיני הכה"ג ועבודת אישית. ולהכי נקרא עבודת יחיד. בדעתו נפלה מחלוקת. הזבח תודה הבין שרק עבודת יחיד כהוצאת מחתה מהני, והתחדש שיכול למסור לציבור. אך קרבנות יחידים בשאר ימות השנה כנדרים ונדבות - יכול לעבוד בבגדים שנדב בעצמו, אף שלא מסר יפה. אולם הריטב"א באר בדעת רש"י לאידך גיסא, ועבודת יחידים אינו יכול כלל למסור ולעבוד.

וצ"ע, דאם לא מוסר יפה לציבור מדוע די בכך להוצאת המחתה. ואם מהני, מדוע לא מהני לעבודת יחידים. וצ"ל שהוצאת המחתה לא כ"כ חשובה בעיניהם.

השער המלך בהל' שקלים פ"ד ה"ו הקשה ממשנתנו שבשחר עבד עבודת הציבור ויכל להוסיף משלו מעבר למה שנטל מהלישכה. הרי שנותן משלו לעבודת הציבור. יש להתבונן, האם בגד של ציבור שהוסיף משלו, צריך למסור את התוספת לציבור. אפשר שרק על עיקרו של בגד למדנו שאם עשאו משל עצמו יש למסור לציבור (ומהני רק לעבודת היחיד ולא הציבור, מחשש שלא ימסור יפה), ולא על התוספת פרטית על בגד של ציבור.

אך הרמב"ם בפירוש המשנה ובהל' כלי המקדש פ"ח ה"ג: 'ואם רצה להוסיף מוסיף משלו ומקדיש התוספת ואחר כך עושה בה הכתנת'. והרע"ב להדיא אמרו שיש למסור אף את התוספת לציבור. והכיצד הוסיפו על כתונת של השחר.

ויישב השער המלך שהקפידא של הציבור שהקרבתן שלהם יעשה משקלים וכסף משלהם. ואם נעשה עיקרו משל ציבור לא אכפת להו שהתוספת לא נמסרה יפה.

המאירי בפירוש הראשון באר וכן הביא הריטב"א וכן באר השפת אמת שעבודת היחיד, לא מתייחסת לעבודתו של הכה"ג ביוה"כ, אלא ביתר כל ימי השנה עבודת היחיד כנדרים ונדבות. לעומת עבודת הציבור שהם קרבנות ציבור כתמידיים ומוספים. הוא באר ששאלת הגמ' היא שבפסוק ביחזקאל נאמר שילבשו לעבודת הציבור בבין הערביים בגדים אחרים משל השחר, וזהו ההבדל ביניהם ולא האם מסרם יפה לציבור. ותשובת הגמ' שתלי אם מסר בגדו לציבור.

וכן הוא בתוספתא סופ"ק שנאמר שעבד עבודה ע"ג מזבח בגדי לבן, ולא מיירי בהוצאת המחטה.

הרב יוסף שליט הק' ע"כ, שנאמר שהכינו לו בגדי לבן יקרים שבשרו נראה מהם, ואם לבשם תחת בגדי הזהב שיתר מימי השנה - כיצד ראו את בשרו. ע"כ שלבש רק בגדי הלבן, וזהו ביוה"כ בדווקא.

הכה"ג הוסיף וקנה בגדים משלו

מדוע אימו של ישמעאל כה"ג העדיפה להכין בגדים יקרים ומיוחדים לעבודת הוצאת המחטה ולא לעיקר עבודת היום הנעשים בבגדי לבן של שחר. ומדוע היה להם עניין להתהדר כ"כ בעבודה זו.

העירו מכבר שבהוצאת המחטה לא היה מעלה בפנ"ע, וגם כניסה זו לק"ק מיותרת. שכן יכל היה להוציא את המחטה בצאתו. או בשנה אחרת. ואף בסדר הפסוקים לא נזכרה כניסה זו במקומה, בסדר הראוי.

ללמדינו, שרצה הקב"ה שהכה"ג יכנס אליו לק"ק בשנית וכניסה זו מורה על המעלה האישית והקשר המיוחד לו זוכה הכה"ג מהשכינה. ולכן היה הכה"ג מבטא שמחה זו בבגדים יחודיים ויקרים שהיה לובש במעמד זה. ולכן אפשר שהיה מתייפה גם ממונו להאי עניינא.